

Право та інституції: базові положення

Зміст:	3
ОПІКА ТА ПІКЛУВАННЯ НАД ДІТЬМИ В УКРАЇНІ	5
→ ЩО ТАКЕ ОПІКА І ПІКЛУВАННЯ НАД ДІТЬМИ?	5
→ НАД КИМ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ ОПІКА (ПІКЛУВАННЯ)? ДІТИ-СИРОТИ ТА ДІТИ ПОЗБАВЛЕНІ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	5
→ ОРГАНИ, ЩО ПРИЙМАЮТЬ РІШЕННЯ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ОПІКИ (ПІКЛУВАННЯ)	7
→ ХТО МОЖЕ ТА ХТО НЕ МОЖЕ БУТИ ОПІКУНОМ (ПІКЛУВАЛЬНИКОМ)?	7
→ КОЛИ ОПІКА (ПІКЛУВАННЯ) ПРИПИНЯЄТЬСЯ?	9
→ ІНШІ ФОРМИ ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	10
→ ОСОБЛИВОСТІ ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ЗАЛИШИЛИСЬ БЕЗ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	11
→ ПЕРЕТИН КОРДОНУ У ЗВ'ЯЗКУ З ВОЄННИМ СТАНОМ В УКРАЇНІ	11
ФОРМИ ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ У ПОЛЬЩІ	14
→ КОЛИ ДИТИНІ ПОТРІБЕН ЗАКОННИЙ ОПІКУН?	14
→ ЯКИМ ЧИНОМ ПРИЗНАЧАЮТЬ ЗАКОННОГО ОПІКУНА?	14
→ У ЯКИХ СИТУАЦІЯХ ДИТИНУ ПЕРЕДАЮТЬ ПІД ІНШІ ФОРМИ ВЛАШТУВАННЯ (PIECZA ZASTĘPCZA)?	15
→ ЯК ВІДБУВАЄТЬСЯ ВЛАШТУВАННЯ ДИТИНИ?	15
→ ЯКІ ІСНУЮТЬ ВИДИ ІНШИХ ФОРМ ВЛАШТУВАННЯ У ПОЛЬЩІ (ПРИЙОМНА СІМ'Я, ДИТЯЧИЙ БУДИНОК СІМЕЙНОГО ТИПУ, СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ЗАКЛАДИ)	15
→ ХТО ТАКИЙ ТИМЧАСОВИЙ ОПІКУН?	16
→ ДЛЯ КОГО ТА ЯКИМ ЧИНОМ ПРИЗНАЧАЄТЬСЯ ТИМЧАСОВИЙ ОПІКУН?	16

ОПІКА ТА ПІКЛУВАННЯ НАД ДІТЬМИ В УКРАЇНІ

Законодавство станом на 01.04.2022

Законодавство:

1. Цивільний кодекс України (від 16.01.2003 р. зі змінами);
2. Сімейний кодекс України (від 10.01.2002 р. зі змінами);
3. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (від 13.01.2005 р. зі змінами);
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини»;
5. Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти України, Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження Правил опіки та піклування»;
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо захисту прав дітей на період надзвичайного або воєнного стану».

ЩО ТАКЕ ОПІКА І ПІКЛУВАННЯ НАД ДІТЬМИ?

Опіка (піклування) є особливою формою державної турботи про дітей, що залишились без піклування батьків. Опіка (піклування) встановлюється для забезпечення виховання дітей, які внаслідок смерті батьків, хвороби батьків, позбавлення їх батьківських прав чи з інших причин залишились без батьківського піклування, а також для захисту особистих і майнових прав та інтересів цих дітей.

НАД КИМ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ ОПІКА (ПІКЛУВАННЯ)? ДІТИ-СИРОТИ ТА ДІТИ ПОЗБАВЛЕНІ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Опіка встановлюється над дитиною, яка не досягла чотирнадця-

ти років, а піклування - над дитиною у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Опіка (піклування) встановлюється над дітьми-сиротами і дітьми, позбавленими батьківського піклування.

Дитина-сирота – це дитина, в якій померли чи загинули батьки.

Діти, позбавлені батьківського піклування,

- це діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з:

1. позбавленням їх батьківських прав,
2. відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав,
3. визнанням батьків безвісно відсутніми або недеєздатними,
4. оголошенням їх померлими,
5. відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства,
6. розшуком їх органами Національної поліції, пов'язаним з відсутністю відомостей про їх місцезнаходження,
7. тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки,
8. діти, розлучені із сім'єю,
9. підкинуті діти,
10. батьки яких невідомі,
11. діти, від яких відмовилися батьки,
12. діти, батьки яких не виконують своїх батьківських обов'язків з причин, які неможливо з'ясувати у зв'язку з перебуванням батьків на тимчасово окупованій території України, в районах проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, та
13. безпритульні діти.

ОРГАНИ, ЩО ПРИЙМАЮТЬ РІШЕННЯ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ОПІКИ (ПІКЛУВАННЯ)

Повноваження по виявленню та влаштуванню дітей, які залишилися без батьківського піклування, покладаються на **служби у справах дітей** районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, сільських, селищних рад об'єднаних територіальних громад.

Потенційні опікуни (піклувальники) звертаються з заявою про встановлення опіки (піклування) над дитиною до служби у справах дітей за місцем свого проживання. За результатами розгляду заяви, служба у справах дітей готує висновок про доцільність (недоцільність) встановлення опіки, піклування та відповідність її/його інтересам дитини.

На підставі матеріалів, підготовлених службою у справах дітей, встановлюється опіка (піклування) над дитиною рішенням районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті (у разі утворення) ради, сільської, селищної ради об'єднаної територіальної громади.

Якщо ж те, що дитина позбавлена батьківського піклування стає відомо під час розгляду справи в суді, опіку чи піклування щодо неї встановлює суд.

ХТО МОЖЕ ТА ХТО НЕ МОЖЕ БУТИ ОПІКУНОМ (ПІКЛУВАЛЬНИКОМ)?

Опікуном (піклувальником) дитини може бути за її згодою повнолітня дієздатна особа. При призначенні дитині опікуна (піклувальника) органом опіки та піклування враховуються особисті якості особи, її здатність до виховання дитини, ставлення до неї, а також бажання самої дитини.

Не можуть бути опікунами (піклувальниками) особи, які: обмежені у дієздатності; визнані недієздатними; позбавлені батьківських прав, якщо ці права не були поновлені; були усиновлювачами (опікунами, піклувальниками, прийомними батьками, батьками-вихователями) іншої дитини, але усиновлення було скасовано або визнано недійсним з їхньої вини; перебувають на обліку або на лікуванні у психоневрологічному чи наркологічному диспансері; зловживають спиртними напоями або наркотичними засобами; не мають постійного місця проживання та постійного заробітку (доходу); страждають на хвороби, які перешкоджають виконанню обов'язків опікуна (піклувальника); були засуджені за кримінальні правопорушення або мають непогашену чи не зняту в установленому законом порядку судимість за вчинення інших кримінальних правопорушень; за станом здоров'я потребують постійного стороннього догляду; є особами без громадянства; перебувають у шлюбі з особою, яка не може бути опікуном (піклувальником); а також інші особи, інтереси яких суперечать інтересам дитини.

Опікунів чи піклувальників може бути декілька. А якщо дитина перебуває у спеціальному закладі: навчальному, охорони здоров'я або соціального захисту, і опікуна чи піклувальника у неї немає, такі функції здійснює адміністрація цього закладу.

Права опікуна (піклувальника):

1. самостійно визначати способи виховання з урахуванням думки дитини і рекомендацій органу опіки та піклування;
2. вимагати повернення дитини від будь-якої особи, яка тримає її у себе не на підставі закону або рішення суду;
3. давати згоду на усиновлення підопічного;
4. самостійно здійснювати витрати, необхідні для задоволення потреб підопічного, за рахунок призначеної державної допомоги, пенсії, аліментів, доходів від майна підопічного;
5. представляти інтереси підопічного в установах, організаціях і закладах.

Обов'язки опікуна (піклувальника):

1. виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, психічний стан, фізичний і духовний розвиток, готувати до самостійного життя, забезпечувати її догляд і лікування;
2. створити належні побутові умови та умови для здобуття дитиною повної загальної середньої освіти;
3. вживати заходів до захисту цивільних прав та інтересів підопічного;
4. щороку з моменту призначення подавати службі у справах дітей за місцем свого проживання (перебування) висновок про стан здоров'я опікуна, піклувальника.

КОЛИ ОПІКА (ПІКЛУВАННЯ) ПРИПИНЯЄТЬСЯ?

Припинення опіки над дитиною настає або в разі передачі її батькам (усиновлювачам), або при досягненні нею чотирнадцяти років (оскільки тоді особа з опікуна автоматично стає піклувальником). **Припинення піклування** над дитиною відбувається при досягненні нею вісімнадцяти років, реєстрації шлюбу, надання їй повної цивільної дієздатності.

Звільнення може відбуватись:

1. за заявою опікуна чи піклувальника тим органом, який його призначив (судом або органом опіки і піклування);
2. за заявою дитини, над якою встановлено піклування (до органу, який його встановив) та
3. судом за заявою державної адміністрації чи виконавчого комітету відповідної ради при невиконанні обов'язків, порушенні прав підопічного, поміщення його до спеціального закладу.

ІНШІ ФОРМИ ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Встановлення опіки чи піклування є лише **однією з можливих** форм влаштування дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. **Іншими** такими формами є усиновлення, передача до прийомної сім'ї, дитячих будинків сімейного типу, до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

1. Усиновлення – це прийняття усиновлювачем у свою сім'ю дитини на правах дочки чи сина, на підставі рішення суду.

2. Передача до прийомної сім'ї - добровільне прийняття **за плату** сім'єю або окремою особою, яка не перебуває у шлюбі, із закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, **від одного** до чотирьох дітей на виховання та для спільного проживання.

3. Передача до дитячого будинку сімейного типу - прийняття в окрему сім'ю, яка створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, на виховання та для спільного проживання **не менш як п'яти дітей-сиріт та/ або дітей, позбавлених батьківського піклування**. Загальна кількість дітей, включаючи рідних, у такій сім'ї не може перевищувати **десяти осіб**.

4. Заклади для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, - це медичні, навчальні, виховні заклади, інші заклади та установи, в яких проживають діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування.

ОСОБЛИВОСТІ ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ЗАЛИШИЛИСЬ БЕЗ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Діти, які залишилися без батьківського піклування, у тому числі діти, розлучені із сім'єю, тимчасово влаштовуються до функціонуючих прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу на умовах тимчасового влаштування.

Встановлення опіки (піклування) над дитиною-сиротою або дитиною, позбавленою батьківського піклування, у разі звернення з заявою до служби у справах дітей особи, яка перебуває з дитиною у сімейних, родинних відносинах (у тому числі хрещені батьки) здійснюється за спрощеною процедурою (скорочено перелік документів, що подається разом з заявою про встановлення опіки (піклування), не вимагається проходження курсу навчання з виховання таких дітей у центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, рішення про встановлення опіки (піклування) виноситься без винесення на Комісію з питань захисту прав дитини).

Діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які залишилися без піклування батьків, діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, можуть тимчасово влаштовуватись до інших закладів, в яких передбачено цілодобове перебування дітей, у населених пунктах, в яких можливо забезпечити безпеку дітей з урахуванням їх віку та стану здоров'я.

ПЕРЕТИН КОРДОНУ У ЗВ'ЯЗКУ З ВОЄННИМ СТАНОМ В УКРАЇНІ

Через початок повномасштабної війни Росії проти України з 24 лютого 2022 року на території України було введено воєнний стан. Постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2022 року № 264 було також змінено Правила перетинання

державного кордону громадянами України (далі – “Правила”), в тому числі, дітьми. За ч. 2 цієї Постанови в разі, якщо вичерпано заходи щодо розміщення їх на безпечній території України, обласні військові адміністрації забезпечують організацію виїзду дітей, в тому числі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на цілодобове перебування за межі України, а зміненими Правилами передбачено, на підставі яких документів може здійснюватись перетин ними державного кордону.

Згідно з **Інформаційним листом Нотаріальної Палати України від 28 березня 2022 року** «Щодо оформлення заяв про згоду на виїзд дітей за кордон до Польської Республіки та їх тимчасове проживання у зв'язку з війною в Україні» Польським Парламентом було прийнято Закон Республіки Польща «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї країни», який впорядковує ряд правовідносин перебування на її території громадян України, у тому числі дітей. Зі ст. 25 Закону вбачається, що якщо неповнолітній громадянин України перебуває на території Республіки Польща без нагляду дорослих, такий дитині призначається тимчасовий опікун, яким може бути громадянин Республіки Польща. Для визначення поняття та кола дорослих, які здійснюють нагляд за дитиною у Республіці Польща, обмежень не встановлено, це може бути будь-який громадянин України, обов'язкова наявність родинних стосунків не вимагається. **Визначення дорослої особи (осіб), які будуть здійснювати нагляд за неповнолітньою дитиною на території Республіки Польща, є правомочністю батьків дитини.** У зв'язку з цим можливим вбачається засвідчення справжності підпису заявників на заявах про визначення дорослої особи (осіб) такою (такими), що буде (будуть) здійснювати тимчасовий нагляд за неповнолітніми дітьми на території Республіки Польща, а також комбінування даної заяви із заявою батьків про згоду на виїзд дитини за кордон, передбаченої Правилами перетинання кордону громадянами України, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. № 57.

Додатково, за останньою інформацією станом на 28 березня 2022 року, на стадії розробки знаходився **українсько-польський меморандум щодо забезпечення соціального захисту дітей, які були вимушені виїхати з території України у зв'язку з війною** (повна робоча назва “Меморандум про співпрацю між Міністерством соціальної політики України та ... [польським уповноваженим органом, що ще буде визначений] щодо забезпечення соціального захисту дітей, які постраждали від бойових дій та збройних конфліктів”) **та додаток до нього.** Цей документ, серед іншого, спрямований на протидію таким загрозам, як незаконне переміщення дітей за кордон та усиновлення (удочеріння) в обхід чи з порушенням норм українського законодавства. У ньому, зокрема, передбачено ідентифікацію та якнайшвидшу реєстрацію таких дітей, забезпечення їх потреб, доступ до медичних, освітніх, соціальних, реабілітаційних та інших послуг, а також безкоштовної правової допомоги; запобігання розділенню їх з родичами, супроводжуваними особами чи групою; обмін інформацією між сторонами меморандуму та інформування самих дітей, зокрема, про їхні права та доступні для них послуги. В Меморандумі також приділено увагу питанню перетину кордону в разі відсутності усіх необхідних документів, безпечному перебуванню за кордоном та безпечному поверненню до України. [Текст меморандуму може ще підлягати змінам].

Ольга Лепіхіна – адвокат, радник, співкерівник практики сімейного права ЮФ «Астерс», випускниця Факультету правничих наук Національного університету „Києво-Могилянська академія”, Київ, Україна

Катерина Крахмальова – експерт з адвокації НУО „Асоціація правової інтервенції” у Варшаві, к. ю. н., викладачка та дослідниця міграції. Випускниця програми LL.M. з прав людини Центральноевропейського університету в Будапешті, студій з гуманітарної допомоги Варшавського університету та Факультету правничих наук Національного університету “Києво-Могилянська академія” у Києві

Ч. II ФОРМИ ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ У ПОЛЬЩІ

Закондавство станом на 01.04.2022

КОЛИ ДИТИНИ ПОТРІБЕН ЗАКОННИЙ ОПІКУН?

Дитині потрібен законний опікун, якщо вона не має батьківської опіки або призначеного судом законного опікуна. Дитину може супроводжувати дорослий, який не має повноважень приймати рішення за дитину. Така дитина має бути забезпечена іншою формою влаштування (piecza zastępcza) або законним опікуном, уповноваженим представляти дитину та піклуватися про неї та її майно.

За змістом права законного опікуна фактично збігаються з правами батьків. Опікун здійснює «цілковиту» опіку над дитиною та її майном. Однак виконання завдань опікуна відрізняється від здійснення батьківських обов'язків постійним контролем опікунського суду над діями опікуна. У всіх важливих питаннях, що стосуються особи або майна неповнолітнього, опікун повинен отримати дозвіл суду.

ЯКИМ ЧИНОМ ПРИЗНАЧАЮТЬ ЗАКОННОГО ОПІКУНА?

Районний суд, відділ у справах сім'ї та неповнолітніх (sąd opiekuńczy) призначає опікуном повнолітню особу, яка відповідає вимогам польського Сімейного кодексу (KRO), тобто має повну дієздатність, не була позбавлена публічних прав та батьківських прав щодо власних дітей, і не була засуджена за злочин проти статевої свободи чи недоторканості, пристойності чи за умисний злочин, пов'язаний із насильством проти особи, чи злочин вчинений на шкоду неповнолітньому чи у співпраці з ним, їй не було заборонено здійснення діяльності, пов'язаної з вихованням, лікуванням і навчанням неповнолітніх або піклуванням про них, або не було накладено зобов'язання утримуватися від перебування в певних середовищах або місцях,

заборону контактів з певними особами чи заборону залишати певне місце перебування без згоди суду. Така особа повинна надати гарантію здійснення опіки відповідно до найкращих інтересів дитини.

У ЯКИХ СИТУАЦІЯХ ДИТИНУ ПЕРЕДАЮТЬ ПІД ІНШІ ФОРМИ ВЛАШТУВАННЯ (PIECZA ZASTĘPCZA)?

Дитина передається під інші форми влаштування, якщо батьки з різних причин не можуть безпосередньо піклуватися про неї, наприклад, вчиняють насильство чи працюють за кордоном.

ЯК ВІДБУВАЄТЬСЯ ВЛАШТУВАННЯ ДИТИНИ?

Суд з питань опіки та піклування передає дитину під інші форми влаштування, але конкретне місце (спосіб) влаштування може визначити лише повітовий центр допомоги родині за місцем проживання дитини. Влаштування дитини можливе також в екстремному порядку, без рішення суду: поліцією, прикордонниками, судовими кураторами чи підрозділами соціальної допомоги, якщо існує пряма загроза здоров'ю або життю дитини, зокрема, коли батьків неможливо знайти або вони вчиняють насилля над дитиною. У такому випадку дитину доставляють до центру раннього втручання або сімейної невідкладної допомоги. Таке влаштування згодом має бути затверджене судом, тому необхідно негайно повідомити суд про влаштування дитини.

ЯКІ ІСНУЮТЬ ВИДИ ІНШИХ ФОРМ ВЛАШТУВАННЯ У ПОЛЬЩІ (ПРИЙОМНА СІМ'Я, ДИТЯЧИЙ БУДИНОК СІМЕЙНОГО ТИПУ, СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ЗАКЛАДИ)

У Польщі інші форми влаштування поділяються на сімейний та інституційний тип.

До інших форм влаштування сімейного типу (piecza zastępcza rodzinna) належать споріднені прийомні сім'ї - бабусі, дідусі, повнолітні брати і сестри дитини; непрофесійні прийомні сім'ї - інші дорослі, а також професійні прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу - особи, які доглядають за дітьми, здійснюють це професійно, отримують винагороду, мають підписані договори з повітом відповідно до місця проживання.

З іншого боку, інституційне влаштування складається із закладів догляду та виховання, регіональних терапевтичних закладів опіки та центрів раннього втручання перед усиновленням. Заклади догляду та виховання також можна поділити на такі види: соціалізаційні, інтервенційні або спеціалістично-терапевтичні та сімейні.

ХТО ТАКИЙ ТИМЧАСОВИЙ ОПІКУН?

Тимчасовий опікун - це спеціальний правовий інститут, встановлений Законом «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави». За змістом права тимчасового опікуна фактично збігаються з правами законного опікуна. Опікун здійснює «цілковите» піклування про особу та майно дитини. Тимчасовий опікун повинен отримати дозвіл суду у всіх важливих справах, що стосуються особи або майна неповнолітнього. Дії опікуна підлягають постійному контролю з боку органів соціального захисту населення на рівні гмін та повітів.

ДЛЯ КОГО ТА ЯКИМ ЧИНОМ ПРИЗНАЧАЄТЬСЯ ТИМЧАСОВИЙ ОПІКУН?

Тимчасовий опікун призначається дитині - громадянину України - без опіки (піклування) дорослих осіб, відповідальних за неї відповідно до чинного у Республіці Польща законодавства,

яка втекла з України до Польщі під час/в зв'язку з бойовими діями з 24 лютого 2022 року.

Тимчасового опікуна призначає суд з питань опіки та піклування за місцем проживання дитини. Проведення щодо призначення тимчасового опікуна може бути відкрито за клопотанням або за рішенням посадових осіб. З каталогом суб'єктів, уповноважених ініціювати це провадження, можна ознайомитись у 11 абзаці ст. 25 Закону «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави».

У цьому провадженні збори не сплачуються, а витрати суду покриває держава. Суд розглядає справу невідкладно, не пізніше 3 днів з дня надходження заяви до суду або отримання інформації про необхідність призначення тимчасового опікуна. Суд проводить судові засідання, заслуховує кандидата на тимчасового і фактичного опікуна та дитину, якщо це дозволяє рівень зрілості дитини. У особливо обґрунтованих випадках суд може опиратися на подані документи та розглядати справу без участі сторін.

Постанова про призначення тимчасового опікуна набирає законної сили з моменту оголошення або видачі, вручається учасникам провадження, відповідному відділу соціальної допомоги, повітовому центру допомоги сім'ї та Головному коменданту Прикордонної служби Польщі.

***Агнешка Квашньєвска-Садковска** - правова радниця, випускниця Факультету права і адміністрації Варшавського університету. Спеціалістка у сфері прав дітей, протидії домашньому насильству, форм влаштування дітей, а також діяльності неурядових організацій. Тренерка і авторка публікацій про влаштування дітей та неурядові організації. Медіатор, передусім у справах щодо родин та неповнолітніх.*

Графічний проект: Izabela Łęska
Коректор: Maria Prosińska - Jacki

Асоціація правової
інтервенції
biuro@interwencjaprawna.pl

Stowarzyszenie
Interwencji
Prawnej

вул. Седмьогродзка 5, офіс 51
01-204 Варшава
(+48) 22 621 51 65